

Bacheloroppgave

Friluftsliv i barnehagen

Hvordan blir natur og friluftsliv jobbet med i møte med de yngste barnehagebarna?

Sofie Volle Fiskerstrand

Barnehagelærerutdanningen

2024

Tall ord: 9732

HØGSKULEN
I VOLDA

Forord

Denne bacheloroppgaven markerer slutten på mitt utdanningsløp mot å bli barnehagelærer. Veien fra idémyldring til ferdig oppgave har tidvis vært preget av god glid, men ofte også av frustrasjon og mange små stopp i form av skrivesperrer og formuleringsvansker og motivasjonsknekker underveis. Prosessen har likevel mest av alt vært lærerik.

Jeg ønsker først av alt å rette en stor takk til informantene som ville delta i fokusgruppen min. Av dere fikk jeg god innsikt i temaet jeg har valgt å skrive om. Denne kunnskapen har vært nyttig inn mot oppgaven, men enda viktigere - inn mot egen praksis. Dere har inspirert meg til å se muligheter foran begrensninger.

Tusen takk også til min veileder som har kommet med gode innspill til oppgaven og fungert som en sparringspartner når jeg trengte å tenke høyt.

En takk også til mine medstudenter. For takhøyden, den trygge atmosfæren, gode diskusjoner, hjelp og gode ord.

Til slutt vil jeg også takke familien som har holdt ut med studenten. Takk for tålmodigheten, oppmuntrende ord og tilrettelegging i studieløpet generelt og under oppgaveskrivingen spesielt.

Friluftsliv med de yngste

Innhold

1 Innledning	5
1.1 Tema og bakgrunn for valg av tema	5
1.2 Formålet med oppgaven og valgt problemstilling	5
1.3 Nøkkelbegrep	6
2 Kunnskapsgrunnlag	7
2.1 Friluftsliv	7
2.2 Begrensninger i små barns friluftsliv	8
2.3 Styringsdokument og personalets rolle	9
2.4 Hvorfor strebe etter friluftsliv med de yngste?	10
3. Metode	11
3.1 Valg av metode	11
3.2 Utvalg og presentasjon av informanter	13
3.3 Gjennomføring av fokusgruppe	14
3.4 Etske overveielser	14
3.5 Analyse av data	15
3.6 Validitet og reliabilitet	16
4 Funn	17
4.1 Friluftsliv med de yngste	17
4.1.1 Hvordan tilbringes utetiden?	18
4.2 Begrensninger	19
4.3 Personalets rolle og planarbeid	20
5 Drøfting	22
5.1 Friluftsliv med de yngste	22
5.1.1 Hvordan tilbringes utetiden?	22
5.2 Begrensninger	25
5.3 Personalets rolle og planarbeid	26
6 Avslutning	29
Referanser	31
Vedlegg	33
Vedlegg 1 – Informasjon ut til potensielle informanter	33
Vedlegg 2 – Samtykkeskjema	34

Sammendrag

Temaet for denne oppgaven er arbeid med friluftsliv i barnehagen. Fordi majoriteten av forskning og faglitteratur omtaler forhold rundt de eldste barnehagebarna, ønsket jeg i denne oppgaven og rette blikket mot de yngste barnehagebarna (1-3 år).

Problemstillingen min er som følger:

Hvordan blir natur og friluftsliv jobbet med i møte med de yngste barnehagebarna?

Jeg har særlig sett på hva som kjennetegner de yngste barna i møte med natur og friluftsliv og hvordan friluftsliv kan arte seg for disse yngste barnehagebarna. For å finne svar på dette lette jeg først gjennom relevant forskning og faglitteratur som jeg summerte opp i et kunnskapsgrunnlag. Videre har jeg lett etter svar på problemstillingen gjennom en kvalitativ metode – en fokusgruppe. Gjennom fokusgruppen har informantene samtalt om temaet, friluftsliv med de yngste barna. Informasjon som kom frem gjennom fokusgruppen er strukturert i kapittelet med funn. Videre har jeg drøftet datagrunnlaget fra fokusgruppen opp mot datagrunnlaget fra kunnskapsgrunnlaget og sett disse i en sammenheng av hverandre. Avslutningsvis svarer jeg på problemstillingene og drar frem de viktigste poengene fra oppgaven.

1 Innledning

1.1 Tema og bakgrunn for valg av tema

Denne oppgaven vil ta for seg arbeidet med friluftsliv sammen med de yngste barnehagebarna. Som student på barnehagelærerutdanningen valgte jeg sist semester å fordype meg i faget barn, natur og friluftsliv. Dette faget appellerer til meg fordi jeg trives godt ute i naturen. Som barnehagelærer opplever jeg også at opphold i naturen i stor grad kan knyttes til, og være utgangspunkt for arbeid med alle fagområdene i rammeplanen. Rammeplanen sier at «barnehagen skal bidra til at barna får gode friluftslivopplevelser året rundt» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52). Av dette tolker jeg at *alle* barn skal få gode friluftsoopplevelser året rundt. I mitt arbeid i barnehage har jeg imidlertid erfart at dette kan være vanskeligere å gjennomføre i praksis med de yngste barnehagebarna.

Forskning på området antyder dog at de yngste barna er mye ute gjennom året, også om vinteren. Sando og Lysklett rettet fokus mot 1-3 åringers uteaktivitet om vinteren i en undersøkelse i 2012 (Sando & Lysklett, 2012). De fant at selv om det var tidvis store variasjoner i utetid i de forskjellige barnehagene, var de yngste barna generelt mye ute med et gjennomsnitt på 1,6 timer utetid hver dag. Kaarby og Tandberg har også sett nærmere på de yngste barnehagebarna sin utetid. De fant i sine undersøkelser i 2017, i likhet med Sando og Lysklett, at de yngste barna er generelt mye ute, men med signifikante årstidsvariasjoner (Kaarby & Tandberg, 2017). I etterkant av denne studien ville forfatterne se nærmere på hva barna faktisk gjorde i tiden de var ute. Oppsummeringen i denne sier blant annet at «Videomaterialet gir et bilde av ett- til toåringers som i stor grad samles i sandkasse eller på huska. ... To- til treåringene leker både oftere og noe mer varierte bevegelsesleker» (Kaarby & Tandberg, 2019, s. 11). Dette gjorde meg mer nysgjerrig på å utforske friluftslivdefinisjonen i barnehagen og hvordan det blir jobbet med dette inn mot de yngste.

1.2 Formålet med oppgaven og valgt problemstilling

Hensikten med denne studien er derfor å undersøke hvordan barnehagepersonalet kan tilrettelegge for, og gjennomføre friluftaktiviteter sammen med barn i alderen 1-3 år. Jeg har fokus på hvordan de kan skape positive naturerfaringer med de yngste

barnehagebarna, samtidig som de tar hensyn til behovene til denne spesifikke aldersgruppen. Av hensyn til oppgavens omfang har jeg valgt å ekskludere fokus på foreldresamarbeid, kulturelle forskjeller og funksjonsvariasjoner. Avgrenset til omfanget som er mulig i en bacheloroppgave blir problemstillingen i min studie derfor:

Hvordan blir natur og friluftsliv jobbet med i møte med de yngste barnehagebarna?

1.3 Nøkkelbegrep

Friluftsliv

Stortingsmelding 18, Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet legger følgende definisjon til grunn:

«Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse». (Meld. St. nummer 18 (2015-2016), s. 10).

Denne definisjonen er ganske åpen og kan romme ganske mye, noe jeg mener at den også bør gjøre i en barnehagekontekst. Først og fremst må en slå fast at friluftsliv også kan bedrives i en barnehage, selv om oppholdstiden ikke kan beskrives som fritid for verken barn eller ansatte. Deretter er det viktig å peke på at de yngste barna har liten aksjonsradius, og at friluftsliv for disse kan godt være opphold i barnehagens naturpregede område.

De yngste barna 1-3 år

Selv om jeg ser på småbarna fra 1-3 år under ett i denne undersøkelsen, er det viktig å huske at det de yngste barna normalt sett gjennomgår store læringsprosesser på relativt kort tid. Der mange ettåringer kanskje ikke har lært seg å gå, er det mange av treåringene som både kan løpe, kaste målrettet, hoppe over gjenstander og har gode balanseferdigheter (Moser, 2018, s. 148). De yngste barna har også i større grad behov for søvn og hvile og rutiner enn de eldre barna (Vollsæter & Stangenes, 2021). Trygghet er også særlig viktig den første tiden.

«Barn lærer gjennom sanser, og sansene er det som gjør at vi mennesker kan kommunisere med de omgivelsene vi er en del av. Vi ser, hører, smaker, lukter og ikke minst beveger vi oss med kroppen vår. For det lille barnet er sanseopplevelsene en forutsetning for å kunne orientere seg, gjøre erfaringer med og gi form til de tanker

og følelser de har inne i seg – først som ren impuls, så med kommunikativ retning» (Bruce, 2014, s. 159).

2 Kunnskapsgrunnlag

2.1 Friluftsliv

I forkant av Norges unionsoppløsning med Danmark ble friluftsliv stort sett regnet for å være nyttepreget. Etter løsrivelsen fra Danmark ble imidlertid landsbygda og naturen i større grad løftet frem og romantisert. I takt med økt velstand og økt fritid, ble friluftslivet noe folk fra alle samfunnslag etter hvert brukte mye tid på (Lysklett, 2021, ss. 20-21). Det ble kommunisert at det var sunt og komme seg ut i frisk luft og denne påstanden står seg godt, også i dag. Friluftslivet er en stor del av norsk kultur og Lundhaug skriver at en må strebe etter å føre tradisjoner og turkultur videre til neste generasjon (2017, s. 100). En definisjon på friluftsliv ble presentert i innledningen, men friluftslivet kan igjen deles inn i tre kategorier: tradisjonelt friluftsliv, aktivitetsbasert friluftsliv og høstingsfriluftsliv (Neegaard, 2017, s. 69). Det tradisjonelle friluftslivet kan beskrives som opphold i naturen der leken, enkle ferdigheter og naturopplevelsen i seg selv står sentralt. I det aktivitetsbaserte friluftslivet trengs det gjerne mer kompetanse og utstyr når en skal utføre spesifikke aktiviteter – som sykling eller aking. Høstingsfriluftslivet handler om sanking av naturens ressurser, som for eksempler bærplukking på høsten. I tillegg til disse tre kategoriene kan en også innlemme en fjerde kategori – det pedagogiske friluftslivet, eller utelivet (Neegaard, 2017, s. 71). Her har friluftslivet en klar nytteverdi ved at en kan benytte friluftsliv for å nå pedagogiske mål. I barnehagen er nok utelivet veldig sentralt, men en må aldri glemme at opphold i naturen har en egenverdi for barna som ikke nødvendigvis kan måles i pedagogisk arbeid. Det er hensiktsmessig å dele friluftslivet inn i ulike kategorier for å bli mer bevisst på de ulike sidene ved disse, men i praksis vil nok kategoriene overlape og det finnes ikke alltid et tydelig skille. Det er også et poeng å skille mellom friluftsliv for de yngste barnehagebarna kontra friluftsliv med eldre barn. Innledningsvis siterte jeg Bruce, som sier at de yngste barna lærer gjennom sansene sine. Dette støttes også av Bakke og Lysklett som sier at «Barns vis er å lukte og smake, berøre, utprøve og manipulere» (2013, s. 153). «Hva som er natur – og videre hva som er friluftsliv – kan være avhengig av barnas

alder, erfaringer og opplevelser» (Neegaard, 2017, s. 55). Generelt kan man si at man stiller mindre krav til hva som kan kalles friluftsliv for de minste barna. For disse kan friluftsliv være så enkelt som lek på det naturpregete området i barnehagen. Introduksjon til friluftslivet er en dannelsesreise som de yngste barna så vidt har startet på (Bagøien & Storli, 2019, s. 74). Dette er også i tråd med rammeplanen som beskriver at det skal være en progresjon i det pedagogiske arbeidet (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 44). Miljøtrappa er også en relevant modell som sier noe om den trinnvise utviklingen mot å bli et miljøbevisst menneske. På de første trinnene i miljøtrappa handler det om å tilbringe tid i naturen, bli trygg, oppleve, undersøke, iaktta og undre seg (Lysklett, 2021, s. 156).

2.2 Begrensninger i små barns friluftsliv

I boken *Kroppslighet i barnehagen – pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse*, deler Jørgensen et praksiseksempel som nok er typisk og aktuelt i mange barnehager: «mens storebror Lars har hatt mye tid til å leke ute, med snølek, aking og ski, har Elin som et av de minste barna i barnehagen tilbrakt hele sin våkne tid inne i hus» (2018, s. 256). Dette henger nok mye sammen med rammebetingelsene til de yngste barnehagebarna. Små barn har større søvnbehov enn de eldre barnehagebarna, og de aller yngste sover også kanskje flere ganger i løpet av barnehagedagen. Da sier det seg selv at det rett og slett er mindre våken tid til å disponere ute for disse. De yngste barna kan nok også i større grad enn de eldre barna, bli hemmet av bekledningen og få begrenset med bevegelsesfrihet når det er veldig kaldt eller vått ute og det trengs tjukke lag med klær (Hagen & Lysklett, 2014, s. 143). Neegaard skriver om en trygg base som utgangspunkt for barns friluftsliv (2017, ss. 16-17). Her omtaler han tilknytningsteorien «circle of security», eller trygghetssirkelen, som sier noe om at trygghet må ligge til grunn før barnet er klar for utforsking. Dette kan overføres til friluftsliv og utforsking på tur. Det er viktig at vi tar hensyn til dette før vi tar med oss de yngste på tur. De må få lov til å bli trygge og godt kjent med personalgruppen og barnegruppen i kjente omgivelser før vi begir oss ut på eventyr. Når de er klare for turer utenfor gjerdet, kan en med fordel bruke samme turområde flere ganger for at barna skal kjenne seg igjen og bli trygge (Lysklett, 2021, s. 183). Å tilrettelegge for aktiviteter for en hel barnegruppe kan være

vanskelig nok og «motorisk vil de yngste (ett- til treåringene) være spredt på et forholdsvis stort ferdighetsnivå» (Storli, 2018, s. 356). De yngste har kanskje ikke tatt sine første skritt enda, mens mange treåringer kan hoppe fra stein til stein. Storli skriver videre at de yngste barna har relativt kort aksjonsradius (Storli, 2018, s. 356). Kortere bein og en mindre utviklet motorikk enn hos de eldre barna gjør at de yngste blir raskere slitne, selv etter korte turer. Miljøet ute, og spesielt i naturpregete områder er foranderlig og ofte ulendt, noe som kan medføre at barna kan få vansker med å manøvrere seg rundt på egenhånd. En liten bakke som ved pent vær er lett å forsere, kan bli glatt etter en regnskur og asfalten kan bli skummel dersom det blir stålis. Når barn møter utfordringer de ikke umiddelbart mestrer, kan enkelte av disse bli mer passive. Dette kan igjen føre til at barna blir kalde og utilpasse.

2.3 Styringsdokument og personalets rolle

Med den første rammeplanen for barnehager i 1996 ble friluftsliv i barnehager lansert som et begrep. Målet den gang, var at friluftslivet skulle bli en del av hverdagen i barnehagen – og at barna skulle bli trygge i naturen (Lysklett, 2021, s. 23). I den nyeste rammeplanen for barnehager fra 2017 er det også fokus på barnehagen som sosialiseringssagent i henhold til friluftsliv der «barnehagen skal bidra til at barna får gode friluftslivopplevelser året rundt» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52).

Stortingsmelding 18, friluftsliv – natur som kilde til helse og livskvalitet, ønsker å bidra til at flere i Norge skal drive med friluftaktiviteter for å oppleve dette som kilde til bedre helse. Meldingen har et eget kapittel som omhandler friluftsliv i barnehagen og der står det blant annet at «for de yngste barna i barnehagen er fleksibilitet, individuell tilpasning og høy voksentetthet viktige forutsetninger for tilrettelegging for gode uteopplevelser.» (Meld. St. 18 (2015–2016), s.77).

Barn tilbringer mesteparten av sin våkne tid i barnehagen. Barnehagen spiller derfor en stor rolle i å gi barna gode uteopplevelser som de kan bygge videre på i eget liv senere, og dette er et ansvar alle burde kjenne på, skriver Hagen og Lysklett (2014, s. 146). Videre hevder de at, i enkelte tilfeller kan de yngste barna holdes mer inne enn nødvendig under påskudd av at de er for små for typiske «uteaktiviteter», noe som kan vitne om uheldige holdninger blant personalet og liten evne til tilrettelegging (2014, s. 147). Dette blir også omtalt av Åberg og Taguchi, som sier at måten vi

møter barna på, har grunnlag i vårt barnesyn. Hva de ansatte tenker om barna gir direkte utslag på hvilke muligheter de får (2006, s. 61 & 69). Gunnestad skriver også om at personalet legger grunnlaget for kvaliteten i barnehagen – og her spiller kompetansen til de ansatte en viktig rolle (2019, s. 79). En kan skille mellom formell kompetanse, som for eksempel utdanning - og uformell kompetanse, som kan betegnes som erfaring, interesser, personlige egenskaper og annet. Gunnestad skriver videre at det vil være lurt å utnytte den enkeltes ressurser til felles beste, men en må samtidig være bevisst på å ta hensyn til begrensninger i forutsetningene til personalet sitt (2019, s. 81). Trivsel – og mistrivsel, og de ansattes holdninger blir fort oppfattet av barna og er dermed med på å påvirke barnas egen opplevelse av å være ute (Lundhaug, 2017, s. 99). Ofte kan en også sette unødvendige grenser for barna fordi det fører til ekstra arbeid for personalet, støy eller rot (Bakke & Lysklett, 2013, s. 166).

Barnas frie lek er høyt verdsatt i uterommet, men dersom leken avtar, eller blir ensformig i stor grad bør personalet som fagpersoner ha gode tanker på hvordan skape videre aktivitet. Personalet bør også være seg bevisst at uteaktivitet ikke kan sidestilles med for eksempel forming og musikk som er mer konkrete aktiviteter. Planer som gir utetiden konkret innhold kan føre til mer meningsfulle stunder ute sammen med barna (Hagen & Lysklett, 2014, s. 155). Dynamisk planleggingsmodell er en modell som er basert på dynamisk systemteori, som handler om samspillet mellom forutsetninger i barnegruppen, miljøet de ferdes i, og aktivitetene de møter (Lundhaug & Neegaard, 2017, s. 130). Denne modellen kan blant annet brukes som en tenkemåte for å sikre at alle barn skal få muligheter til gode naturopplevelser. Samtidig er det viktig å dokumentere og reflektere over det man faktisk gjør. Tholin skriver at dokumentasjonen danner grunnlaget for kollektive læringsprosesser blant de ansatte (2018, s. 132). Personalets planarbeid, dokumentasjon og refleksjoner gir altså også utslag på hvilke muligheter barna får.

2.4 Hvorfor strebe etter friluftsliv med de yngste?

Å arbeide med friluftsliv i barnehagen kan ha en nytteverdi for samfunnet – Det er knyttet vesentlig forskning til at opphold i friluft kan bidra til god folkehelse (Meld. St. 18 (2015-2016), s. 16). Dette kan igjen potensielt spare samfunnet for mye utgifter.

Miljøtrappa sier også noe om et langsiktig samfunnsperspektiv der barns tidlige erfaringer med natur kan bidra til å skape miljøbevisste voksne (Langholm et al., 2017, ss. 80-81). Friluftsliv kan også bidra til å skape nytteverdi for andre – Dette kan for eksempel være, på lang sikt, at barna på et tidspunkt kan dele av sine erfaringer til andre, eller på kortere sikt – at ettermiddagen inne på avdelingen blir roligere fordi barnet har fått «rast fra seg» ute (Hagen & Lysklett, 2014, s. 147). I barnehagen er det imidlertid barnets beste som står i sentrum for all vår virksomhet. Friluftslivet kan ha en egenverdi for barnet – Barna kan i likhet med voksne finne ro og glede ved å oppholde seg i naturen. Det tradisjonelle friluftslivet har rekreasjon som hovedfokus. Friluftslivet kan også bidra til nytteverdi for barnet selv – Ved å oppholde seg i ute i naturen kan barna lære seg mye nyttig kunnskap og nye ferdigheter. De gjør seg også gode erfaringer med vær og vind og føre.

3. Metode

3.1 Valg av metode

For å få svar på problemstillingen min, «*hvordan blir natur og friluftsliv jobbet med i møte med de yngste barnehagebarna?*», ønsket jeg å bruke en kvalitativ metode. «De kvalitative metodene tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle» (Dalland, 2022, s. 54). Av de ulike kvalitative metodene jeg vurderte, var det fokusgruppe jeg landet på å bruke som metode i denne studien. Jordhus-Lier skriver i sin bok at fokusgrupper, enkelt forklart, er en samtale mellom mennesker (2023, s. 11). Målet er å skape gruppedynamikk mellom deltakerne i fokusgruppen og opprettholde et fokus i samtalen (Jordhus-Lier, 2023, s. 16). Fokus i samtalen vil være forhåndsbestemt av forskeren og vil handle om et spesifikt tema/emne. I mitt anliggende; altså friluftsliv med de yngste barnehagebarna. Siden jeg er mest opptatt av hvilket meningsinnhold som skapes av en slik gruppe vil min metode være innholdsorientert (Jordhus-Lier, 2023, s. 35). Halkier omtaler Bloor et al. som sier at «fokusgrupper er egnet til å produsere data som belyser normer for gruppers praksiser og fortolkninger» (2010, s. 11). Når jeg ønsket å få svar på hvordan det blir arbeidet med natur og friluftsliv i møte med de yngste barnehagebarna, tenkte jeg å velge meg ut en homogen gruppe individ til å delta i

fokusgruppen slik at kompetansegrunnlaget og erfaringene var nokså like blant deltakerne. Jeg ønsket derfor å spørre pedagogiske ledere som arbeider i barnehage og har erfaring med arbeid fra småbarnsavdelinger. Fokusgrupper fordrer at deltakerne kan møtes samlet til deltakelse. Jeg ønsket også helst å møte informantene fysisk heller enn digitalt. Det var derfor mest praktisk å bruke informanter fra et nokså lite geografisk område, i håp om at det ville gjøre terskelen mindre for å delta, for de jeg ønsket som informanter i min studie. Jeg håpet imidlertid å bruke informanter fra forskjellige barnehager for å skape et større spenn i undersøkelsene mine. Ideelt ønsket jeg at det skulle være 4 informanter til min fokusgruppe, men tenkte at det også ville være gjennomførbart med 3 stk. Om det bare ble to informanter eller færre, måtte jeg vurdere om jeg heller skulle utføre individuelle intervju, eller å gjennomføre fokusgruppen digitalt.

Jeg har forståelse for at det kan være krevende å finne et tidspunkt som skal passe for alle deltakere. Det er også tenkelig at enkelte kan synes at fokusgruppe kan være litt fremmed og/eller skummelt å være med på, da dette ikke er den mest utbredte metoden og kanskje er ukjent for enkelte. Noen vil også finne det ubehagelig å skulle delta i en gruppe sammen med personer de ikke kjenner fra før, altså en sammensatt gruppe (Jordhus-Lier, 2023, s. 40). En hovedgrunn til at jeg ønsket fokusgruppe heller enn individuelle intervju er at jeg på denne måten kan få en kollektiv meningsdannelse om hvordan det blir arbeidet med friluftsliv for de yngste barnehagebarna i dag. I individuelle intervju vil jeg i stor grad få den enkeltes mening og beskrivelse. I fokusgrupper kan deltagerne diskutere og kommentere hverandre sine innspill og kanskje justeres meninger underveis. Man kan ikke vite hvordan samtalen vil arte seg. Noen ganger kan gruppen skape konsensus om meninger og andre ganger kan det oppstå åpen uenighet (Jordhus-Lier, 2023, s. 60) Jordhus-Lier skriver uansett at «I en fokusgruppe gir samtaleflyten hver deltager mer tenketid. Den gir også muligheter for å teste ut tanker som ikke har en klar konklusjon, slik at andre rundt bordet kan foredle eller kvalifisere resonnementet» (Jordhus-Lier, 2023, s. 31). Ved at deltagerne får lytte til hverandre og bygge på hverandres innspill, kan et resultat av fokusgruppen også være at informantene går ut av intervjuet med fornyet kunnskap og sterkere bevissthet rundt egen rolle (Jordhus-Lier, 2023, s. 32).

3.2 Utvalg og presentasjon av informanter

Etter at Sikt¹ hadde godkjent bruk av lydopptak, startet jeg arbeidet med å innhente informanter til studien min. Jeg startet med å sende e-post til alle styrerne i barnehager i min kommune med forespørsel etter informanter og informasjon om metode og tema (se vedlegg 1). Jeg etterspurte i utgangspunktet pedagogiske ledere, men en av styrerne svarte ganske raskt at vedkommende kunne bidra om andre ikke kunne stille, da hen hadde bakgrunn som pedagog selv og hadde arbeidet i friluftsbarnehage. En styrer svarte meg aldri, en annen svarte at deres barnehage sikkert kunne bidra, mens resten svarte at de skulle videresende e-posten til sine pedagoger. Jeg fikk imidlertid aldri noen henvendelser fra pedagoger som skal ha fått denne e-posten fra meg og jeg skjønnte etter hvert at jeg måtte spørre mulige kandidater direkte. I denne jakten, startet jeg derfor å spørre pedagoger som jeg visste hadde et godt forhold til friluftsliv, og arbeidet med dette i sin hverdag. Utvalget ble derfor mindre randomisert enn først tenkt. Jeg opplevde det som krevende å tak i informanter og startet å vurdere om jeg måtte ty til plan B som var individuelle intervju, eller digital fokusgruppe. Heldigvis slapp jeg dette, da jeg til slutt fikk tak i 3 informanter som ville stille. Informantene som takket ja til å bli med i studien min har et bredt erfaringsgrunnlag;

To av informantene ble ferdig utdannet barnehagelærere på starten av 1990-tallet. Den siste informanten utdannet seg til barnehagelærer mot slutten av 2010-tallet, men har lang erfaring fra barnehage før denne tid også. Samlet sett har deltakerne arbeidet i et stort spenn av barnehager, både store barnehager (inkludert basebarnehager) og små barnehager med bare en og to avdelinger. De har arbeidet både i kommunale og i private barnehager med ulike profiler og satsningsområder. To av informantene har også flere års erfaring fra drift av friluftsbarnehage. Alle informantene har erfaring med arbeid sammen med de yngste barnehagebarna. Den ene informanten har hovedvekten av sin erfaring som styrer, men har også arbeidet på avdeling. To av informantene har arbeidet flere år sammen, men alle 3 har god kjennskap til hverandre. Felles for alle informantene er at de er glade i natur og friluftsliv.

---

¹ Sikt (tidligere NSD) tilbyr personvernstjenester for forskning til utdannings- og forskningsinstitusjoner.

3.3 Gjennomføring av fokusgruppe

Jeg ble glad for at vi fikk til å møtes fysisk. Jeg tenkte at det ville være mest hensiktsmessig å møtes på enten min arbeidsplass, eller på et nøytralt sted. På denne måten kunne min rolle som vert og forsker komme tydeligere frem, enn dersom vi møttes på en av informantene sin arbeidsplass. Ettersom informantene ønsket å stille etter arbeidstid, kunne jeg stille min arbeidsplass som møtested uten å bli forstyrret av daglig drift. I forkant av fokusgruppemøtet delte jeg med informantene at jeg ikke ville kreve at de forberedte noe til fokusgruppen, men jeg delte noen tanker om hvilket tema jeg ønsket synspunkter på. Disse var som følger:

1. Får de yngste barna mindre utetid enn de eldste?
2. Hvordan arbeider du med friluftsliv inn mot de yngste?
3. Hva er egentlig friluftsliv for denne gruppen?
4. Suksesskriterier for å skape gode opplevelser for denne aldersgruppen
5. Blir de yngste barna plassert passive i en sandkasse eller en huske i stor grad?

Som struktur på møtet ser jeg mot den tilpassede traktmodellen som Jordhus-Lier omtaler (2023, s. 47). Denne foreslår å starte samtalen med åpne betraktninger rundt et tema før spørsmålene i samtalen blir mer fokuserte og eventuelt spesifikke, før man avslutter med åpne spørsmål igjen. Jeg hadde på forhånd satt av omtrent 1 time til selve gruppesamtalen. Før vi startet, signerte alle informantene samtykkeskjema (se vedlegg 2) som jeg hadde delt med de i forkant og satte oss godt til rette før vi startet selve fokusgruppen.

3.4 Etske overveielser

Siden det var flere informanter som skulle intervjues samtidig har jeg som forsker et særlig ansvar for at disse skal føle på en trygghet i situasjonen. Man har aldri mulighet for full kontroll i slike omstendigheter, men man burde tilstrebe at tonen er god og at deltagerne føler på en lyst og en mening ved å dele sine tanker i gruppen (Jordhus-Lier, 2023, s. 36). Som moderator så burde jeg også passe på at

informantene kommer til i samtalen og at noen ikke blir overkjørt eller oversett. Maktodynamikker kan altså oppstå og forsker må ha tenkt igjennom dette på forhånd og ha klare strategier som kan motvirke dette (Jordhus-Lier, 2023, s. 62). Et annet ansvar jeg som forsker har, er å gjengi synspunkter og holdninger som kom frem i gruppen på en forsvarlig måte (Jordhus-Lier, 2023, s. 37). Som en avslutning på samtalen kan forsker forsøke å oppsummere synspunkter som har kommet frem og oppfordre deltagerne til å komme på banen om ting har blitt misforstått eller glemt underveis (Jordhus-Lier, 2023, s. 56). Samtalen vår varte i 66 minutter. Det var ikke nødvendig med mange oppklaringer underveis i fokusgruppen, men avslutningsvis fikk alle deltakerne spørsmål om det var mer de ville legge til, som ikke allerede var blitt sagt. Det er også viktig å sikre seg at alle informanter blir anonymisert og at personvernet blir godt ivaretatt (Dalland, 2022, s. 172). Alle informantene signerte et samtykkeskjema. Lydopptak ble lagret sikkert i Nettskjema² og alle deltakere er anonymisert både i transkribering av lydopptak og i denne oppgaven.

3.5 Analyse av data

Allerede underveis i møtet vil analyseprosessen starte og forsker vil allerede her begynne å prosessere dataene som kommer frem (Jordhus-Lier, 2023, s. 79). Umiddelbart etter at møtet er ferdig er det også lurt å skrive ned et notat som sier noe om hvordan du som forsker opplevde fokusgruppen. Tanker man gjør seg med det samme kan være nyttige å skrive ned som en forsikring på at de ikke skal gå i glemmeboka. En båndopptaker vil sikre lydopptak fra møtet og i etterkant må dette lydopptaket gjøres om til tekst – transkriberes. Automatisk transkribering kan gjøres ved hjelp av ulike programvarer, men det er uansett en stor jobb for forsker å skulle gå igjennom disse og sikre at transkripsjonen blir korrekt, da slike programvarer ofte medfører risiko for feiltranskribering (Jordhus-Lier, 2023). Det er dermed viktig at forsker ikke undervurderer tiden dette tar. Siden jeg brukte Nettskjema Diktafon som hjelpemiddel, ble lydopptaket lastet opp og transkribert automatisk. I likhet med det Jordhus-Lier har erfart ble mye av teksten feiltranskribert. Det var dermed, som forventet, en stor jobb å skulle manuelt transkribere hele lydopptaket som varte i over 60 min. Etter at møtet var gjennomført og transkriberingen ferdig gikk jeg i gang med

---

² Nettskjema er godkjent av REK og Sikt til å samle inn strengt fortrolig data.

å analysere dataene som hadde kommet fram. Jeg skrev ut hele intervjuet og startet å knytte dataene opp mot teorien og forskningen i kunnskapsgrunnet mitt og reflektere over sammenhenger og eventuelle uoverensstemmelser. Jeg gjorde meg notater og koblinger i teksten underveis. Jeg prøvde også å tenke på om det var tema som ikke ble snakket om under møtet og reflektere over hvorfor deltagerne ikke brukte tid på dette. Jeg prøvde også å merke meg om det var enkelte tema som skapte spesielt engasjement i gruppa.

3.6 Validitet og reliabilitet

Når en skal undersøke noe, og har bestemt seg for metode for datainnsamling må en særlig vurdere to ting: Har mine valg ført til at det er sammenheng mellom data og problemstilling? – Altså, er det gyldig og relevant data som er fremskaffet? Og – hvor pålitelige (reliable) er disse dataene? (Dalland, 2022, s. 62). Jeg mener at fokusgruppe var en god metode for å svare på min problemstilling. Selv om intervjuer ikke er like delaktig i et slikt intervju sammenlignet med for eksempel individuelle intervju – vil valg av tematikk og spørsmål påvirke dataene som kommer frem underveis. Det er altså ikke nok at utvalget er relevant, det må også diskuteres rundt tema som har innvirkning på denne oppgaven. Jeg måtte derfor tenke godt igjennom hvilke spørsmål jeg ønsket å få svar på og hvordan jeg best kunne komme frem til disse på en så objektiv måte som mulig. Når en velger å bruke kvalitativ metode er det vanskelig å etterprøve svarene en får (Dalland, 2022, s. 61). Dersom man gjennomfører fokusgruppen på nytt er det ikke sikkert at det er helt samme svar som kommer frem som første gang man gjennomførte. Et mål blir da å beskrive prosessen så nøyaktig som mulig, slik at det blir mulig for leser å sette seg inn i situasjonen. Som nevnt innledningsvis i oppgaven har jeg erfaring fra arbeid i barnehage og jeg viser til min erfaring; som er at de yngste barnehagebarna får færre gode friluftsopplevelser året rundt i motsetning til de eldre barnehagebarna. Jeg som person, med mine erfaringer er altså ikke, og kan aldri blir helt objektiv. Dette kan ha gitt utslag i måten jeg tolket det som ble sagt i fokusgruppen, og hvordan jeg analyserte dataene i etterkant. Jeg må strebe etter å ha en så gjennomsiktig prosess som mulig, der jeg forklarer min bakgrunn og min forforståelse, samt at jeg gjengir dataene så nøytralt og korrekt som mulig (Dalland, 2022, s. 64). Spesielt var dette

viktig å være bevisst på når jeg skulle transkribere i etterkant av fokusgruppen. Med begrenset omfang på denne oppgaven var det ikke rom for de store undersøkelsene. Å kun gjennomføre én fokusgruppe kan virke snevert, og det er ikke nok til å kunne generalisere funn. Ved at jeg måtte oppsøke informanter selv, ble utvalget heller ikke like randomisert som først tenkt. Utvalget hadde god kjennskap til hverandre fra før og to av disse har arbeidet sammen i flere år. Jeg mener likevel at informasjonen gruppen har bidratt til er valid ved at det forteller noe om hva som opptar barnehagelærerne i min studie når det kommer til friluftsliv med de yngste barnehagebarna, og disse kan drøftes opp mot fagstoff og forskning. Denne lille studien kan bidra til å være en del av et større bilde.

4 Funn

I denne delen vil jeg ta for meg funn fra fokusgruppen og har valgt ut det som er mest relevant i henhold til min problemstilling. Jeg vil i stor grad presentere funnene som et samlet svar fra gruppen, heller enn enkeltindivid, da jeg opplevde høy grad av samsvar og enighet mellom deltakerne. Sitat fra informantene vil imidlertid bli brukt for å vise til eksempel.

4.1 Friluftsliv med de yngste

For å åpne samtalen i fokusgruppen startet jeg med å spørre deltakerne om de var mye ute med de yngste barna i sin egen praksis³ og viste til at jeg var nysgjerrig på dette fordi min fordom er at de yngste kanskje har litt lite utetid. Den ene informanten er rask med å svare:

«Jeg er vant til at også de minste barna er ute i all slags vær, og hver dag egentlig».

Dette støttes av de andre og det vises også til eksempel fra tidligere arbeidsforhold der det var vanlig å gå ut med barna allerede klokken 08:00, slik at de fikk bruke mer av dagen på utetid – også de yngste. Vedkommende forteller videre at man kunne komme på morgenen om vinteren og det var helt mørkt

«... og så ser du under en lykt, der sitter det ett- og toåringer og leker seg».

---

³ Informant som er styrer, svarer på vegne av kultur i egen barnehage og tidligere arbeidserfaringer.

To av informantene med erfaring fra friluftsbarnehage forteller at det var helt vanlig praksis at de var ute, fra etter frokost, og til ettermiddagsmåltidet – også med de yngste. Den ene informanten forteller også at i deres barnehage er det kultur for å ta med barna på ettermiddagstur.

4.1.1 Hvordan tilbringes utetiden?

Alle informantene er enige i at for de yngste er det ofte mer enn nok å utforske innenfor eget barnehageområde – spesielt den første tiden. Med det samme de har eldre barn er de mer bevisst på å øke turlengde og utforske andre områder.

«Med ettåringer tenker jeg at det er mer enn nok å utforske. Det kan være en fjelltur å komme seg oppi sjørøverskuten for noen som holder på å lære seg å gå. Så jeg tenker mye mer på at de skal få bruke kroppen sin, å oppleve med hele kroppen, og klare selv – mer enn at vi skal gå hit og dit».

Det blir også snakket om at det å være ute stimulerer veldig mange sanser for disse små. Å kjenne på elementene. De blir blant annet i større grad utfordret på det taktile med non-figurativt⁴ materiale og de får erfare lukten av naturen til ulike årstider.

Gruppen mener i det hele tatt at de yngste er utforskende av natur, at de lett lar seg fascinere av ting rundt seg, og at dersom de er trygge så utforsker de relativt store områder.

Den ene informanten kom med en liten praksisfortelling som jeg velger å gjengi noe forkortet her:

«I fjor hadde jeg seks ettåringer. Vi var mye ute på lekeplassen, og det var spesielt én – han hadde en bankelek. Dette gjorde han inne også – banket og sa hallo! Så gjorde vi dette ute også – banket på stener. Der var det en maur og der var det en mark - og vi sa hei til disse. Barna hadde jo ikke så mye språk, så det var mest jeg som snakket. Så var det spesielt én plass på lekeplassen, der var der en maurtue og mye småkryp under en rot da. Så dit gikk vi – hver dag. Og dette var i august-september. Så ble det vinter og denne leken forsvant. Så blir det vår og jeg tenker ikke så mye mer på det. Så blir det august igjen. Gutten har nå blitt ett år eldre og så kommer han bort til meg. Han har fått et veldig bablete språk og peker. Hva er det du vil nå, tenker jeg. Så jeg fulgte han opp på haugen, og da skal han opp å hilse på

---

⁴ Åpent materiale – uten åpenbart bruksområde

mauren! Han banker og banker på steinen og sier hallo til mauren. Sover du? Spør han. Han tar opp igjen leken ett år etterpå! Det gikk et helt år uten at vi på en måte gjorde det, men vi hadde gjort det. Og nå hadde han fått språk, så han kunne sette ord på det».

Den ene informantene nevner i starten av fokusgruppen at de bruker veldig lite vogn til de yngste, at de har nok med å bevege seg på uteområdet og at barna lett sovner dersom de sitter i vogn. Jeg undrer meg på hva de tenker om å ta med de yngste på lengre turer – og hvordan balansere behovene til de eldste småbarna (som har lengre aksjonsradius) og de yngste småbarna dersom en har aldersblandede grupper. Gruppen sier da at de ser ingenting i veien for å bruke vogn på tur til de yngste for at treåringen skal få en mer spennende tur. Det handler om en bevisst bruk og ha en tanke bak. En informant nevner at når barnet sitter i vogn, så hviler barnet og kan i større grad ta inn synsinntrykk, de kan synge, prate og se og oppleve ting som er litt lengre borte fra barnehagen. En annen informant nevner også at man kan bruke vogn for å komme seg raskt av gårde til skogen. Og at man kan legge til rette for andre opplevelser ved hjelp av en transportetappe i vogn.

4.2 Begrensninger

Selv om de mener at de er mye ute året rundt, påpeker fokusgruppen at det kan bli begrenset med utetid, særlig på vinteren når det er mye snø og/eller glatt.

Fokusgruppen peker på de aller yngste, som kanskje nettopp har lært seg å gå – og at det blir vanskelig å ta seg frem på glatt føre eller utrivelig om det blåser mye.

«Da tenker jeg at, man trenger jo ikke å lage barn som ikke liker å være ute. En må tenke litt sånn.. Ja, jeg tenker egentlig, for enhver pris, men ikke helt for enhver pris ...»

Deltakeren mener at personalet må ta en vurdering på vær og vind. To-treåringene kan fint gå ut, men ettåringen som nettopp har lært seg og gå skal kanskje få slippe.

Jeg utfordrer gruppen med å komme med en betraktning fra en studie som omhandler de yngstes utelek på vinteren; Blir de yngste for passive? Plassert i en huske eller sandkasse?

Det blir påpekt at de små blir fortere slitne, og da sier ene informanten at det er helt greit at de får hvile seg litt med å enten sitte på et akebrett eller på en huske. En annen informant peker også på de yngste sin begrensede aksjonsradius kombinert med ytterbekledning og sier at:

«Fordi støvler i størrelse 20 er jo som gips på beina. Og dersom vi skulle gått med gips på beina, så tror jeg vi også hadde blitt sure og leie etter en stund».

4.3 Personalets rolle og planarbeid

Det fokusgruppen nevner flere ganger gjennom hele samtalen er at personalet er helt avgjørende i arbeidet med friluftsliv for de yngste. At de ansatte er nære barna og opptrer som trygge og støttende for dem. Dersom en har en hånd å holde i, blir det mye lettere å forsere en bratt, snødekt bakke, og dersom en voksen kan ake sammen med barna kan det som i utgangspunktet virker litt skummelt, snu og bli til noe gøy! Det er viktig å være undrende og lekende voksne også. Det er ikke gitt at barna vet at det bor småkryp under steiner før noen viser dem dette. De ansatte må vise barna mulighetene som finnes utendørs.

«Så er det noen som er litt sånn monoton i leken også ute, som du må hjelpe å bryte. De har sikkert blitt satt i babyhusken og dratt frem og tilbake. Jeg tenker at selv om barnet står og holder husken og markerer at en har lyst til det, så er det ikke dermed sagt at en ikke har lyst til noe annet. Men dersom en ikke har fått erfare at det finnes noe annet her i verden så henger en vel sikkert på den husken da. Det er jo.. Tilby noe annet!»

Det blir også snakket om personalet sine holdninger og interesser. Dersom en er ute med en gruppe barn og hensikten er å undersøke småkryp for eksempel, så må en velge sine kollegaer med omhu – en kan ikke ta med seg den ansatte som hyler ved å se en edderkopp. Informant som er styrer, snakker imidlertid om at en må ha ansatte med ulike styrker. En kan ikke ansette 20 stykker med samme interesse.

«Det er klart – du kan ha personal som brenner for andre områder som også står i rammeplanen».

I henhold til de yngste sin utetid med tanke på soving sier den ene informanten:

«At dersom en kun lar de sove ute – jeg tror det skjer. Det er ikke det dere er vant til, eller det som jeg er vant til. Men jeg vet jo at det er vanlig det. At det er småbarnsavdelinger som har en formiddag inne med samling og forming og andre, for så vidt, også gode ting, men da ender en opp med at utetid for de minste bare blir soving».

Det blir snakket om at en må akseptere at en er ulike og på samme måte som en gjør en vurdering av barnegruppen – så burde man også gjøre en vurdering av personalgruppen. En må også se på ressursutnyttelsen. Skal man dele opp slik at de som er glade i å være ute tar seg av det – eller skal man jobbe for at alle forstår viktigheten av å være ute og pusher seg selv, fordi man vil at barna skal få oppleve dette. Informantene opplever også sprik i personalets ulike grenser i henhold til trygghet og sikkerhet. Informantene selv er ganske avslappet til at barn ferdes i ulendt terreng, men alle har erfaringer med kollegaer som kan bli litt vel beskyttende.

Fokusgruppen snakker også en del om at selv om enkelte kanskje ikke står først i køen til å gå ut, så kan en ikke velge bort dette. At en skal gi barna gode opplevelser ute – året rundt, er forankret i rammeplanen og noe alle de ansatte må forholde seg til på en profesjonell måte enten de liker det eller ikke.

«Som pedagogiske ledere, så tenker jeg at vi har en viktig jobb i å forankre det i personalgruppen. Hvorfor gjør vi det? Hvorfor er vi svett på ryggen for å kle på hele gjengen og så er vi ute i 20 minutter – og kanskje ikke det engang for noen. Men det er verdt det! Lek og omsorg – det er her og nå. Læring og danning har dette lange perspektivet»

Informantene snakker mye om viktigheten av å legge dette gode grunnlaget for den senere glede av å være ute. At de selv blir glad av å være ute – og at de ønsker å videreføre denne gleden til barna.

«For min del så var det et av de største motivene å kunne gi barna den opplevelsen som jeg hadde når jeg var liten. Det å få lov til å bringe den friluftslividéen videre var viktig for meg».

Gode planer er også nevnt som essensielt av gruppen. På lik linje som en planlegger for aktiviteter inne, så burde en også lage planer for hva en skal gjøre ute. Dette mener gruppen er med på å skape variasjon for barna og en trygghet for de voksne.

En kan gjøre seg noen refleksjoner og erfaringer i forkant av turer og gjerne ha en plan B også.

«Og så er det sånn, med alt det, at man blir god på det man gjør ofte. ... Så det er jo det med å ikke bare ha denne ene turen som ble mislykket, men å tenke, OK, vi prøver igjen!»

Fokusgruppen nevner også flere eksempler på erfaringer man gjør seg, tilpasninger og kreative løsninger for at det skal bli en gode stunder for både barn og ansatte. Det blir nevnt å sette de yngste i vogn nærme bål for å ivareta sikkerhet, å sette bagdel fra en vogn på et akebrett for å lage provisorisk pulk i forbindelse med skitur, eller å kle en hel garderobe med presenning for å ta lassevis med snø inn når været var skikkelig dårlig.

5 Drøfting

5.1 Friluftsliv med de yngste

På spørsmål om de yngste barna tilbringer mye tid utendørs, svarer fokusgruppen at det er de vant til i sine praksiser. Alle forteller om erfaringer med å være mye ute, sommer som vinter, både fra nåværende arbeidssted og tidligere arbeidssted. Dette samsvarer med det Sando og Lysklett fant i sin, studie 1-3 åringers uteaktivitet om vinteren som sier at de yngste barna generelt er mye ute (2012). Kaarby og Tandberg gjorde også lignende funn i sin studie, *The Belief in Outdoor play and Learning* (2017).

5.1.1 Hvordan tilbringes utetiden?

Neegaard peker på at friluftsliv for de yngste barna ligger i det nære, og at friluftsliv for denne gruppen kan godt være lek på barnehagens naturpregete område (Neegaard, 2017, s. 55). Dette er i tråd med hva informantene i min egen studie forteller. De forteller at for de yngste barna, er det først og fremst det å bli trygg på barnehageområdet som gjelder. Det er nok av muligheter å finne innenfor eget gjerde. At friluftslivet ligger i det nære, beskrives også av informantene. Det å være ute stimulerer mange sanser for de yngste, og de lar seg i stor grad fascinere av de

små, nære tingene. En pinne kan oppleves som kjempespennende, eller bare det å få snu og vende på ting i miljøet – eller som mauren i guttens bankelek fra informantens praksisfortelling. Dette beskrives også av Bakke og Lysklett som sier at «Barns vis er å lukte og smake, berøre, utprøve og manipulere» (2013, s. 153). For de yngste er det ofte detaljene som fanger oppmerksomheten.

Bagøien skriver om barnets tilvenning og læring i natur (Bagøien & Storli, 2019, s. 74). Dette henger tett sammen med det Rammeplanen påpeker; at barn skal få utfordringer som er tilpasset erfaringene og at barna skal få oppleve progresjon (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 44). Miljøtrappa beskriver også en trinnavis modell der det grunnleggende handler om nettopp å være i naturen og bli trygg (Lysklett, 2021, s. 156).

Jeg opplever informantene i min studie som bevisste på at det skal være en progresjon i arbeidet med barna. Til å begynne med er det nok å være på barnehagens område, men etter hvert som barna blir eldre drar de stadig oftere på tur, og turene blir stadig lengre. En av informantene setter ting på spissen når vedkommende nevner at førskolegjengen kan dra på fjelltur, men det gjør en ikke med ettåringene. En annen informant sier at:

«Med ettåringer tenker jeg at det er mer en nok å utforske. Det kan være en fjelltur å komme seg oppi sjørøverskuten for noen som holder på å lære seg å gå. Så jeg tenker mye mer på at de skal få bruke kroppen sin, å oppleve med hele kroppen, og klare selv – mer enn at vi skal gå hit og dit».

At barna skal få oppleve med hele kroppen samsvarer med det Bruce sier om at barna lærer gjennom sansene og ved å bevege seg med kroppen sin, og at sanseopplevelsene er en forutsetning for at barna kan gjøre seg erfaringer (Bruce, 2014, s. 159).

Informantene snakker også en del om sansing og at friluftslivet for disse yngste handler mye om sanseopplevelser. De snakker om lukten av bål, følelsen av å fryse, erfaring med ulikt underlag, å kjenne på høstblad etc.

«Du kan ikke ta så mye boklig lærdom til disse ettåringene, men ute så kan vi vise dem ting og de kan erfare».

Fokusgruppen forteller mest om hva friluftslivet kan være for de aller yngste, ett- til toåringene, men sier at de etter hvert må utvide horisonten, jo eldre barna blir. Ofte er det imidlertid tilfellet at en småbarnsavdeling kan bestå av både ettåringer og treåringer. På spørsmål om hvordan en skal balansere behovene til de ulike barna svarer fokusgruppen at de ser ingenting i veien for å plassere de yngste barna i vogn for at de eldre barna skal få seg en mer spennende og lengre tur. Den ene informanten sier:

«Man må være bevisst på hva du på en måte vil oppnå med den turen. I vogn så hviler barnet, sant vel? Og kan ta inn synsinntrykk, de kan synge, de kan prate, og se og oppleve ting som kanskje er litt lengre borte fra barnehagen. Jeg tenker de opplever og lærer mye mer når de bruker kroppen selv, men de elsker jo å gå en tur i vogn. Dersom en tar frem bussen⁵, så kommer jo alle stimlende».

En annen informant fortsetter denne tankerekken og forteller videre:

«Men dersom man kan kombinere, sant. Dersom man går en tur; så kan man gå med vogn et stykke, og så går barna ut en stund - ut og får oppleve».

Barnehageloven sier at barnehagen skal tilrettelegge for meningsfulle opplevelser og aktiviteter, men at en må ta hensyn til blant annet barnas alder og funksjonsevne (2005). Informantene er reflekterte rundt bruken av vogn og tar disse i bruk som et hjelpemiddel for å nå et mål – som er at barna skal få varierte og meningsfulle opplevelser tilpasset egne forutsetninger.

Innledningsvis skrev jeg at jeg ønsket å lære mer om hvordan det blir arbeidet med friluftslivet for de yngste – både fordi jeg har interesse for det, men også fordi jeg tenker at det er et fint utgangspunkt for å arbeide med alle fagområdene i rammeplanen. I kunnskapsgrunnetaket pekte jeg på ulike måter å dele friluftslivet inn i, det tradisjonelle friluftslivet, et aktivitetsbasert friluftsliv, høstingsfriluftsliv og det pedagogiske friluftslivet (Neegaard, 2017, s. 71). Deltakerne i fokusgruppen bruker ikke disse begrepene direkte, men viser til eksempler som hører til alle de ulike delene beskrevet av Neegaard. Aller mest, opplever jeg at de legger vekt på det tradisjonelle friluftslivet – der naturopplevelsen er mest sentral.

---

⁵ En større vogn med plass til flere barn

5.2 Begrensninger

Informantene nevner flere begrensninger når de snakker om friluftslivet med de yngste barna. Det første punktet som kommer opp under fokusgruppen er problematikk med vinterføre og barnas begrensede bevegelighet på spesielt denne årstiden.

«Det blir kanskje ikke like mange timer, særlig sånn som på vinter når det er mye snø og vanskelig å bevege seg».

At det er vanskelig å bevege seg utendørs på vinterstid henger både sammen med underlag og bekledning mener fokusgruppen, samt værforhold. Tykke dresser og støvler som oppleves som gips på små føtter, blir nevnt som faktorer som minsker aksjonsradiusen. Store votter som hindrer gripeeve og klær som ikke varmer nok blir nevnt som hinder for gleden ved å være ute. Ingen trives ute dersom en fryser.

«Da tenker jeg at, man trenger jo ikke å lage barn som ikke liker å være ute. En må tenke litt sånn.. Ja, jeg tenker egentlig, for enhver pris, men ikke helt for enhver pris...»

At fokusgruppen peker på at det kan bli mindre tid ute på vinteren, er med på å bekrefte det som Kaarby og Tandberg fant i sin studie; at de yngste barna generelt er mye ute, men med signifikante årstidsvariasjoner (2017).

Når det er vinter trenger barn mer klær og at bekledningen kan hemme barna er også omtalt av Hagen og Lysklett (2014, s. 143). De oppfordrer til at de tykkeste klærne kun skal brukes når det er behov for det og at man skal kle barna så lett som de «tør».

Fokusgruppen peker på at de yngste har begrenset aksjonsradius. Jeg lurer dermed på om barna som en konsekvens av dette kanskje blir plassert passive i en huske, på et akebrett eller en sandkasse, spesielt om vinteren? Dette er i tråd med funn fra studien gjort av Kaarby og Tandberg der de så nærmere på hvordan de yngste tilbragte utetiden sin. En informant svarer at:

«... Og så tenker jeg at det er helt greit at de får hvile seg litt med å enten sitte på et akebrett eller sitte på en huske. For du må på en måte tenke på hvor travelt det faktisk er for dem».

Videre forteller informanten at det er viktig med nærværende voksne som kan støtte og hjelpe barnet. En kan ikke forvente at barna skal kunne ake selv eller gå opp bakker med snø – en må være til hjelp for dem. Dette samsvarer blant annet med det Klima- og miljødepartementet skriver om friluftsliv i barnehagen – at høy voksentetthet er en viktig forutsetning for de yngste (Meld. St. 18 (2015-2016) s. 77).

At de yngste barna har større søvnbehov enn eldre barn kan også virke begrensende for de yngste barna. Ved at de tilbringer store deler av dagen i barnehagen sovende vil dette kunne virke inn på utetiden deres (Jørgensen, 2018, s. 256). Til dette svarer den ene informanten:

«At dersom en kun lar de sove ute – jeg tror det skjer. Det er ikke det dere er vant til, eller det som jeg er vant til. Men jeg vet jo at det er vanlig det. At det er småbarnsavdelinger som har en formiddag inne med samling og forming og andre, for så vidt, også gode ting, men da ender en opp med at utetid for de minste bare blir soving».

5.3 Personalets rolle og planarbeid

Som nevnt i kapittelet om funn, var fokusgruppen klare på at personalet hadde en nøkkelrolle inn mot å gi de yngste barna gode opplevelser ute, året rundt. Personalet kan både være en hemmende og fremmende faktor i dette arbeidet. Dette bekrefter Åberg og Taguchi som sier at, hva de ansatte tenker om barna, gir utslag på hvilke muligheter de får (2006, s. 61 & 69). Men det er ikke bare personalets barnesyn som virker inn på barnas muligheter;

Informantene forteller om erfaringer med ansatte som vegrer seg for å være ute. Noen trives bare når det er fint vær, andre liker ikke småkryp, noen er redde for at barna skal skade seg, eller ser ikke nytteverdien av å skulle kle på en hel barnegruppe bare for en liten stund ute. Det handler i stor grad om personalets holdninger, prioriteringer og vilje. Dermed er informantene enige i det Bakke og Lysklett skriver om at personalet ofte kan sette unødvendige grenser for barna (2013, s. 166).

I fokusgruppen blir det mye diskutert at det er bra vi har et mangfold, også blant

personalet. Kanskje er det lurt å fordele oppgaver mellom seg for å sikre at de som er glade i å være ute, tar seg av den biten og så kan andre ta seg av aktiviteter inne. Likevel understreker fokusgruppen at en kan ikke velge bort det å være ute. At barna skal ha gode opplevelser ute, året rundt, er forankret i rammeplanen og ikke noe man som ansatt kan velge bort! Alle må forholde seg profesjonelt til alle deler av arbeidet i barnehagen. Gunnestad løfter også frem de ansattes forutsetninger og betydningen av denne for kvaliteten i barnehagen (2019, s. 79). Han sier at man kan dele kompetanse inn i formell kompetanse, som utdanning, og uformell kompetanse, som for eksempel kan være en persons interesser eller erfaringer. At de ansatte får bruke egne interesser og personlige egenskaper kan være motivasjonsfremmende for den enkelte – som igjen kan virke inn på barnas trivsel. Dette harmonerer med det fokusgruppen også sier:

«Jeg må innrømme at jeg blir lykkelig når jeg får gå ut jeg. Ikke sant. Jeg tror også at barn får en god opplevelse når de er med voksne som trives med det de gjør».

Gunnestad hevder imidlertid også at en burde ta hensyn til de begrensninger som finnes i personalet sine forutsetninger (2019, s. 81). På en annen side sier Lundhaug at alle burde strebe etter å lære seg nye ferdigheter og forholde seg åpen til friluftslivet, for at friluftslivet i barnehagen ikke skal bli personavhengig (2017, s. 102). Disse refleksjonene viser informantene også til:

«Skal vi dele oss, slik at de som er veldig glad i å være ute, tar ansvar for det? Eller skal vi jobbe for at alle ser verdiene og viktigheten av det, og kanskje vi som personal må gå litt ut av vår komfortsone for at vi vil at det er dette barna skal få oppleve da? Det er sånne diskusjoner man må ta da.»

Informantene selv er glade i å være ute og deler flere eksempler som viser deres gode holdninger og tilrettelegging for å drive friluftsliv også med de yngste barna. Mot slutten av fokusgruppen spør jeg om friluftsliv er noe de arbeider med bevisst i egen praksis med tanke på egenverdien det har – eller om det helst er nytteverdien det gir i form av bedre motorikk, arbeid med natur og miljø osv. de streber mot.

Informantene svarte blant annet at:

«Jeg hadde aldri jobbet i en friluftsbarnehage på det tidspunktet hvis jeg ikke tenkte at egenverdien var der. For min del så var det et av de største motivene å kunne gi

barna den opplevelsen som jeg hadde når jeg var liten. Det å få lov til å bringe den friluftslividéen videre var viktig for meg».

Dette harmonerer godt med det Lundhaug skriver om at en burde strebe etter å føre videre tradisjoner og turkultur til neste generasjon (2017, s. 100). Informantene hevder også at det å forsøke å bringe videre denne egenverdien også er forankret i rammeplanen, og noe de dermed er forpliktet til å gjøre:

«Men det er jo forankret i rammeplanen også. Det at barna skal bli glade i naturen, ha respekt for naturen, og lære seg å tenke miljø og bærekraft og sånn. Det er noe vi skal jobbe med. Det motoriske og alt det andre er jo bonusen».

«Den perioden i friluftsbarnehage, vi følte aldri at vi var på akkord med rammeplanen – virkelig ikke. Vi lagde jo skjema: Er vi innenfor med natur og miljø, er vi innenfor med språk, er vi innenfor med nærmiljø, samfunn og matematikk. Vi lagde oss, virkelig bare for å dobbeltsjekke. Det var aldri noe problem å fylle inn. Check check check».

Selv om fokusgruppen regner det pedagogiske friluftslivet som sekundært i arbeidet med barna, fremhever de viktigheten av gode planer, dokumentasjon og refleksjoner. De sier at på lik linje som en planlegger for aktiviteter inne, så burde en også lage planer for hva en skal gjøre ute. Dette bidrar til å gi variasjon til barna og trygghet til de voksne. Dette peker også Hagen og Lysklett på som sier at planer med konkret innhold kan føre til mer meningsfulle stunder ute sammen med barna (2014, s. 155). Samtidig kan dokumentasjon av arbeidet man gjør sammen med barna danne kollektive læringsprosesser blant de ansatte (Tholin, 2018, s. 132).

Praksisfortellingen til den ene informantene om gutten som hadde en bankelek på uteområdet og plukket opp igjen tråden på denne 1 år senere viser til arbeid med det nære friluftslivet, og er et godt eksempel på dokumentasjon blant personalet som fører til gode refleksjoner. Fordi de hadde dokumentert leken og interessen til denne gutten og barnegruppen, kunne informantene lettere gripe tak i hva gutten ønsket å formidle 1 år senere. Personalet kunne i etterkant reflektere over betydningen av arbeidet i barnehagen og hvor store spor det setter i barna.

6 Avslutning

Gjennom litteraturgjennomgang og metoden fokusgruppe har jeg forsøkt å svare på problemstillingen:

Hvordan blir natur og friluftsliv jobbet med i møte med de yngste barnehagebarna?

Jeg fant i min studie at fokusgruppen er vant til å være mye ute, også med de yngste barna. De var opptatt av at friluftslivet for de yngste barnehagebarna sentrerer rundt det nære. Barna er opptatt av det de har rundt seg i umiddelbar nærhet og finner glede i de små tingene og lar seg lett fascinere av detaljer. Gitt de yngste barna sine forutsetninger mener fokusgruppen at friluftsliv godt kan bedrives på barnehagens eget område, men at det ikke må begrenses til dette. Det er også viktig å tenke progresjon i arbeidet. Personalets holdninger og interesser, vilje og prioriteringer, samt planarbeid er faktorer som virker inn på mulighetene barna får. Informantene legger størst vekt på det tradisjonelle friluftslivet og egenverdien det gir for barna, men forteller også at det er et godt utgangspunkt for arbeid med alle fagområdene i rammeplanen. Funn fra fokusgruppen harmonerer godt med kunnskapsgrunnlaget i kapittel 2 som tar utgangspunkt i forskning og faglitteratur. Jeg opplever at informantene i fokusgruppen er opptatt av og interessert i natur og friluftsliv både i egget arbeid, men også på privaten. Det er godt mulig at funn fra fokusgruppen hadde fått et annet perspektiv med andre informanter. Det kunne være spennende å gjennomføre flere fokusgrupper med andre informanter, men det var det ikke rom for i denne oppgaven.

I denne oppgaven har jeg altså funnet at friluftslivet med de yngste handler om de små nære tingene, gjerne på barnehagen sitt område, men ikke begrenset til dette. Ansatte som ser muligheter heller enn begrensninger er største faktor for å lykkes i å gi barna fine og varierte opplevelser med natur og friluftsliv. En må alltid tenke på forutsetningene til barna i sammenheng med miljøet og aktivitetene de skal møte for at barna skal føle på mestring. De ansatte må også være nære for å støtte og hjelpe å tolke barnas signal.

Avslutningsvis vil jeg igjen ta frem den lille praksisfortellingen som den ene informanten delte – om den lille gutten, bankeleken og mauren. Det kan være fort gjort å tenke at de yngste barna ikke kommer til å huske noe, eller sitte igjen med

noe spesielt fra småbarnsperioden sin. Barnet i dette eksempelet plukker imidlertid opp igjen leken ett år etterpå, og husker klart å tydelig hva de gjorde året før. Det handler altså om å legge dette grunnlaget for at barna skal bli glade i å være ute – det nytter og er overhodet ikke bortkastet!

Referanser

- Bagøien, T. E., & Storli, R. (2019). *Lag en naturlekeplass* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.
- Bakke, H. K., & Lysklett, O. B. (2013). Gjest i naturen. I O. B. Lysklett, *Ute hele uka* (ss. 152-179). Universitetsforlaget.
- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager (Barnehageloven)*. Hentet fra <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64>
- Bruce, B. M. (2014). Smått er godt! - Drama med de minste. I H. Synnøve, G. Løkken, & M. Røthle (Red.), *Småbarnspedagogikk - Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (2.. utg., ss. 158-177). Cappelen Damm Akademisk.
- Dalland, O. (2022). *Metode og oppgaveskriving* (7.. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Gunnestad, A. (2019). *Didaktikk for barnehagelærere - En innføring* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Hagen, T. L., & Lysklett, O. B. (2014). Små barn i uterommet. I S. Haugen, G. Løkken, & M. Røthle (Red.), *Småbarnspedagogikk - Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (2. utg., ss. 142-157). Cappelen Damm Akademisk.
- Halkier, B. (2010). *Fokusgrupper*. Gyldendal Akademisk.
- Haugen, S., Løkken, G., & Røthle, M. (2014). Hvordan blir småbarnspedagogikk til? I S. Haugen, G. Løkken, & M. Røthle (Red.), *Småbarnspedagogikk - Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (2. utg., ss. 13-27). Cappelen Damm Akademisk.
- Helsedirektoratet. (2022, mai 9). *Fysisk aktivitet i forbygging og behandling: 1. Barn og unge - generelle råd*. Hentet februar 7, 2024 fra Helsedirektoratet: <https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/fysisk-aktivitet-i-forebygging-og-behandling/barn-og-unge#barn-1-5-ar-rad-anbefaling-fysisk-aktivitet>
- Jordhus-Lier, D. (2023). *Fokusgrupper som metode*. Cappelen Damm Akademisk.
- Jørgensen, K.-A. (2018). Barn og fysisk aktivitet i et samfunnspektiv. I E. B. Sandseter, T. L. Hagen, & T. Moser (Red.), *Kroppslighet i barnehagen - pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (3.. utg., ss. 255-268). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: innhold og oppgaver*. Utdanningsdirektoratet.
- Kaarby, K. M., & Tandberg, C. (2017). *The Belief in Outdoor Play and Learning*.
- Kaarby, K. M., & Tandberg, C. (2019). Ute er de, men hva gjør barn under tre år ute i barnehagen? *Tidsskrift for nordisk barnehageforskning*.
- Langholm, G., Hilmo, I., Holter, K., Lea, A., & Synnes, K. (2017). *Forskerfrøboka* (2.. utg.). (G. Langholm, Red.) Fagbokforlaget.
- Lundhaug, T. (2017). Profesjonskompetanse i friluftsliv og uteliv. I T. Lundhaug, & H. R. Neegaard, *Friluftsliv og uteliv i barnehagen* (ss. 97-112). Cappelen Damm Akademisk.
- Lundhaug, T., & Neegaard, H. R. (2017). Ledelse i friluftsliv og uteliv. I T. Lundhaug, & H. R. Neegaard, *Friluftsliv og uteliv i barnehagen* (ss. 113-137). Cappelen Damm Akademisk.

Lysklett, O. B. (2021). *Ute hele uka*. Universitetsforlaget.

Meld. St. 18 (2015-2016) *Natur som kilde til helse og livskvalitet*. (u.d.). Klima- og miljødepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20152016/id2479100/>

Moser, T. (2018). Motorikk, utvikling og læring - en kort innføring i grunnleggende begreper og forståelser. I E. B. Sandseter, T. L. Hagen, & T. Moser (Red.), *Kroppslighet i barnehagen - Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (3. utg., ss. 130-152). Gyldendal Norsk Forlag.

Neegaard, H. R. (2017). Hva preger barnas friluftsliv? I T. Lundhaug, & H. R. Neegaard, *Friluftsliv og uteliv i barnehagen*. Cappelen Damm AS.

Sando, O. J., & Lysklett, O. B. (2012). 1-3 åringers uteaktivitet om vinteren.

Storli, R. (2018). Bevegelseslek i barnehagens uteområde. I E. B. Sandseter, T. L. Hagen, & T. Moser (Red.), *Kroppslighet i barnehagen - Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (3. utg., ss. 345-362). Gyldendal Norsk Forlag AS.

Tholin, K. R. (2018). *Profesjonsetikk for barnehagelærere*. Fagbokforlaget.

Vollsæter, M., & Stangenes, K. (2021). *Hvorfor er barnas søvn viktig*. Hentet februar 21, 2024 fra Helse-bergen.no: <https://www.helse-bergen.no/nasjonal-kompetansetjeneste-for-sovnsykdommer-sovno/hvorfor-er-barnas-sovn-viktig>

Åberg, A., & Taguchi, H. L. (2006). *Lyttende pedagogikk - etikk og demokrati i pedagogisk arbeid*. Universitetsforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1 – Informasjon ut til potensielle informanter

Hei!

Jeg er i innspurten av mitt utdanningsløp mot å bli barnehagelærer, og skal i vår skrive en bacheloroppgave. Temaet jeg har valgt å skrive om er friluftsliv med de yngste, med problemstillingen:

«Hvordan blir natur og friluftsliv jobbet med i møte med de yngste barnehagebarna?»

Jeg ønsker å undersøke hvordan barnehagelærere som har erfaring fra arbeid på småbarnsavdelinger arbeider med friluftsliv. For å finne ut av dette ønsker jeg å ha en fokusgruppe. En slik metode kan enkelt forklares som en samtale mellom flere deltakere om et bestemt tema. En hovedgrunn til at jeg ønsker fokusgruppe heller enn individuelle intervju er at jeg på denne måten kan få en kollektiv meningsdannelse om hvordan det blir arbeidet med friluftsliv for de yngste barnehagebarna i dag. I individuelle intervju vil jeg i stor grad få den enkeltes mening og beskrivelse. I fokusgrupper kan deltakerne diskutere og kommentere hverandre sine innspill og kanskje justeres meninger underveis.

Ønsker med dette å spørre om dere har noen barnehagelærere/pedagoger (med erfaring fra småbarnsavdelinger) som kunne tenke seg å bli med på en slik fokusgruppe? Nærmere tidspunkt må vi komme tilbake til, bli enige om, men ser for meg en gang i midten/slutten av mars. Eventuelle informanter vil måtte signere et samtykkeskjema, og alle kandidater som er med i fokusgruppen blir selvfølgelig anonymisert i oppgaven.

Om det skulle være noen spørsmål, kan jeg nås både på denne mailen og på telefon xxxxxxxx.

Håper på positiv respons

Mvh. Xxx

Vedlegg 2 – Samtykkeskjema

Vil du delta i bachelorprosjektet "Friluftsliv med de yngste barnehagebarna"?

Dette er et spørsmål til deg om du vil delta i et **bachelorprosjekt** der formålet er å bidra til å belyse hvordan det blir arbeidet med friluftsliv i barnehagen inn mot de yngste barna (1-3 år). I dette skrevet gir jeg deg informasjon om mål for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg. Jeg håper at denne informasjonsinnhenting kan gjennomføres ved en fokusgruppe. Jeg er svært takknemlig om du stiller opp, slik at jeg kan gjennomføre utdanningen min dette våsemesteret som planlagt.

Formål

Problemstillingen min i prosjektet er:

«Hvordan blir natur og friluftsliv jobbet med i møte med de yngste barnehagebarna?»

En av grunnene til at jeg skriver om dette temaet er fordi jeg selv arbeider på en småbarnsavdeling. Rammefaktorene for de yngste barna er ulike kontra rammefaktorene til de eldste. Det kan gå på holdninger hos de ansatte, aksjonsradius og soving på dagtid for å nevne noe. Det er også lite å finne om de yngste barna i forskning og faglitteratur når det gjelder temaet. Jeg ønsker derfor å forske på hvordan det blir arbeidet med friluftsliv inn mot denne barnegruppen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskolen i Volda ved høyskolelektor Kari Pauline Longva er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Fordi du er pedagog med erfaring både med friluftsliv og de yngste barnehagebarna er det interessant for meg å samle inn data fra deg for å få rikere kunnskap om hvordan dere arbeider med dette i deres barnehage. Jeg vil invitere 3-4 pedagoger til å delta i fokusgruppen.

Hva vil det ha å si for deg å delta?

«Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at jeg vil gjennomføre en fokusgruppe gjennom Nettskjemadiktafon som vil ta ca. 60 minutt. En fokusgruppe er en kvalitativ forskningsmetode der en liten gruppe mennesker, samles sammen i en strukturert setting for å diskutere et spesifikt emne under ledelse av en moderator. En hovedgrunn til at jeg ønsker fokusgruppe heller enn individuelle intervju er at jeg på denne måten kan få en kollektiv meningsdannelse om hvordan det blir arbeidet med friluftsliv for de yngste barnehagebarna i dag. I individuelle intervju vil jeg i stor grad få den enkeltes mening og beskrivelse. I fokusgrupper kan deltagerne diskutere og kommentere hverandre sine innspill og kanskje justeres meninger underveis.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Dersom du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å gi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg om du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som blir lagret på egen navneliste, skilt fra det andre datamaterialet. Data blir lagret på låst datamaskin.

I tillegg til meg selv er det bare ansvarlig for prosjektet ved Høgskolen i Volda, høyskolelektor Kari Pauline Longva, som vil ha tilgang til datamaterialet. I mitt prosjekt er du registrert bare ved stemme. Opptak blir slettet når data er transkribert, og det transkriberte datamaterialet blir slettet ved prosjektslutt 20. juni 2024.

Hva skjer med opplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet skal avsluttes innen 20. juni 2024. Alle personopplysninger og datamateriale vil bli sletta ved prosjektslutt.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen i Volda har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende,
- å få slettet personopplysninger om deg,
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Dersom du ønsker å få innsyn, slettet eller rettet personopplysningene i datamaterialet, kan du ta kontakt med emne- og prosjektansvarlig Kari Pauline Longva per e-post eller telefon.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Om du har spørsmål til bachelorprosjektet, eller ønsker å nytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Veileder
- Kari Pauline Longva (eneansvarlig og prosjektansvarlig) 70075433
longvaka@hivolda.no
- Høyskolen i Volda ved personvernombud: personvernombod@hivolda.no

Hvis du har spørsmål knytt til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via:

- e-post (personverntjenester@sikt.no) eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig helsing

Student

Prosjektansvarlig
Høyskolelektor Kari Pauline Longva

Samtykkeerklæring

Samtykket skal innhentes skriftlig

Jeg har mottatt og forstått informasjonen om prosjektet ..... og jeg har fått muligheter til å stille spørsmål om prosjektet. Jeg gir samtykke til:

- å delta i [sett inn aktuell metode, f.eks. intervju].

Jeg gir samtykke til at mine opplysninger blir behandlet frem til prosjektet er avsluttet, 20. juni 2024.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)